

LES TRES MARIES

Berguedà

Morrals de Sant Salvador, Sobrestrada i Pla de Barons

Distància	19,6 km
Desnivell acumulat	829 m
Nivell de dificultat	Moderat
Data	27 de març de 2019
Cartografia	Editorial Alpina. Rasos de Peguera (1:25000)
Punts per a GPS	https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/les-tres-maries-34697679

A ponent de Berga, sobre Avià i l'Espunyola, s'alcen uns tossals coneguts com «les Tres Maries». Són, de llevant a ponent, el Morral de Sobrestrada, el Pla de Barons i el Morral de Sant Salvador. Formen part d'una llarga successió de graonades entre la plana del Berguedà Jussà i el Prepirineu, l'Aigua d'Ora i el Llobregat. Són termenals entre els municipis d'Avià, Berga, Capolat i l'Espunyola.

La seva situació permet que des de les carenes puguem atalaiar una vasta extensió de terreny que s'allargassa fins a les comarques veïnes del Bages, el Solsonès, l'Osona i cimals del Ripollès i el Vallès.

Solcats per la Riera de Clarà i la Rasa del Grau, que salten i s'entollen formant raconades idíl·liques, la millor època per visitar-les és després d'un episodi de pluges.

Els camins són en general de bon fer, excepte el de baixada de Sobrestrada, de fortíssim pendent. Alguns trams però són poc fressats i a l'itinerari hi concorren molts altres camins i corriols. Afegit a una llargària i desnivell prou apreciables, ens fa considerar aquest itinerari de moderada dificultat. Tenim diverses opcions per escurçar-lo.

Cal dir que a la data que l'hem realitzat s'estaven fent treballs forestals al Pla de Torneula i a l'obaga entre el Pla de Barons i el Grau, amb troncs i branques ocupant part dels camins.

Accés

Partim d'Avià, al punt quilomètric 142 de la C-26, entre Berga i Solsona, a l'alçada d'una fàbrica de filatura.

Els Arbres Blancs (711m)

Hi ha rètols indicadors. Sortim pel camí ral d'Avià a Capolat, un camí carreter pel costat d'un roure, un magnífic exemplar d'alzina i el mas dels Arbres Blancs. Prenem una drecera i sortim a una bifurcació amb nous rètols on anem a l'esquerra (SW) en direcció a Sant Salvador pel Molinot. Pel ramal que deixem a la dreta podríem retornar si decidíssim renunciar a la darrera de les «Maries».

Hi ha senyals grocs. El camí és planer i ben fressat, alternat amb algun tram de pista al peu de la Costa del Pou, entremig d'un alzinar amb sotabosc de boix. Sobre nostre s'alça el Pla de Barons, un dels nostres objectius.

A l'alçada del mas de Serrapinyana, que a panes podem veure entre l'arbrat, comencem a virar (NW) guanyant alçada en pendent que mai passa de moderat, esbiaixadament per la Costa de Serrapinyana. La pineda pren terreny a l'alzinar mentre anem apropant-nos a la Riera de Clarà que intuïm al fons a l'esquerra.

Quan, passada una balma deixem un corriol, i amb ell els senyals grocs, que puja a mà dreta al camí que farem de retorn a pocs metres per sobre nostre, ja som prop de la riera.

Riera de Clarà (970m)

La creuem per unes passeres al costat d'un gorg i un salt amb una bona capa de tosca. Ens enfilem entre llaçades i fort pendent, creuem una pista i sortim a un altre camí on hi ha més rètols indicadors.

Continuem en direcció a Sant Salvador, a l'esquerra (SSW), més planerament entremig d'una bona pineda. Aquest tram, senyalitzat com a SL (verd i blanc) el repetirem de tornada. Prou més enllà trobem una altra bifurcació indicada als Concs de Marmons, per on retornarem.

Aviat, en creuar la Rasa Fonda, trobem una nova bifurcació amb el seus rètols indicadors. Per l'esquerra podríem baixar a Avià pel Grau de Clarà i els Porxos. Continuem (SSE) guanyant alçària per l'obaga fins atènyer el pla del tossal i sortir sobre una pista prèvia al cim.

Morral de Sant Salvador (1156m)

Coronat per un vèrtex geodèsic i una senyera. És la tercera de les «Maries». Al costat hi ha les ruïnes que durant anys van atribuir-se al monestir i església de Sant Salvador de Mata, d'època carolíngia. Investigacions posteriors demostraren que la ubicació real d'aquest cenobi era al costat de les ruïnes de la casa de Cots Vell, al peu de la muntanya, i que les del cim corresponen a l'antic mas de Torneula. Originalment podria haver sigut l'emplaçament d'una guàrdia, documentada el 899 com a *Turrem Nebule* «Torre de la Boira» (1).

Marxem del cim propers al fil del cingle ponentí del morral. Els treballs forestals han desdibuixat el camí. Cal baixar a mà esquerra fixant-nos en uns senyals vermells. Més endavant al camí ja és ben definit. Sortim a un ramal de la pista prèvia al cim i trobem una bifurcació on anem amunt a la dreta. El de l'esquerra, senyalitzat en groc, baixa a l'Espunyola. Poc més amunt trobem una nova bifurcació, aquesta indicada. Seguim pocs metres a l'esquerra fins a la Bòfia.

(1) Josep Camprubí i Ramon Martí. *Acta historica et archæologica mediævalia*. Núm. 28, 2008.

La Bòfia (1122m)

Per una estreta boca quadrada entre blocs de conglomerat s'accedeix ajupit a una gran sala de 22X13X4 metres, de sostre pla i amb una cadolla permanent a l'interior que n'ocupa les 3/4 parts. Després de fortes precipitacions, l'aigua sobreix per la boca precipitant-se pel cingle. Es coneguda des d'antic: era aprofitada com a cisterna natural pel mas proper de Torneula. (2)

Camí enllà aniríem al pantà de l'Espunyola. Però retronem fins a la bifurcació anterior i pugem a una pista que seguim uns pocs metres a l'esquerra fins a una altra on prenem el ramal de la dreta.

(2) Font Espeleoindex. <http://www.espeleoindex.com/?id=1253>

Pla de Torneula (1152m)

Seguim una pista marxant, amb revolts, vers el NNW, tot deixant el mas de Torneula a mà dreta.

Actualment deshabitat, aquest mas, a banda dels l'hipotètic origen al Morral de Sant Salvador, és documentat d'ençà el 1341 quan Guillem de Sant Salvador de Torneula intervé com a testimoni d'un acte jurídic. (3)

(3) Josep Camprubí i Ramon Martí. *Acta historica et archæologica mediævalia*. Núm. 28, 2008.

Serrat de les Tombes (1194m)

Bifurcació de camins amb rètols indicadors. Som al punt més alt de l'itinerari. A cent metres i escaig s'hi va localitzar una cista neolítica on aparegueren les restes de dos individus i aixovar divers amb una datació d'entre 3500-2500 anys a. C.

Deixem la pista per un sender poc definit per baixar (NE) seguint abundants senyals grocs. Després de creuar una tanca filferrada, atenyem la font de Concs (o dels Còms) de Marmons, on continuem baixant (SE) fins a retrobar al camí d'anada que desfem fins a la bifurcació sobre la Riera de Clarà. En aquest punt continuem recte cap a una pista, que prenem a mà dreta, per la que baixem a creuar la riera a l'alçada de l'antic molí de cal Déu.

Cal Déu, el Molinot (990m)

Antic mas restaurat. Que havia estat un molí en dóna constància la bassa al darrera de l'edifici i la mina de desguàs. Desconeixem de quin tipus ni n'hem trobat cap referència. La riera fa un altre bonic salt amb el corresponent gorg sota una balma. Marxen per un camí (S) i poc més enllà ens desviem a la dreta per veure des de sobre un altre salt i gorg, pocs metres més amunt del que hem visitat a l'anada. Camí enllà deixem a mà dreta el que baixa al que hem fet d'anada i que ara resseguim en paral·lel a una cota més alta. Sortim sobre una pista que seguim fins que s'acaba on, per un corriol ens enfilem al pla del tossal.

Pla de Barons o de Rossinyol (1050m)

Segona «Maria». Acaba abruptament sobre la Costa de Serrapinyana. Hi ha una estació de vol amb parapent. Resseguim, propers al fil del cingle, fins a una bifurcació on prenem un corriol a mà esquerra que ens mena a una pista que seguim a mà dreta i per la que baixem per l'obaga fins al peu del Grau, un mas del segle XVI actualment dedicat a turisme rural.

Anem a creuar la riera, fem un gir de 180° i, pel prat, anem a buscar un camí a l'altre cap que baixa per marge esquerre a la Balma dels Forats.

Balma dels Forats o del Grau (896m)

Situada en una gorja ombrívola de la Rasa del Grau. Són dues balmes obrades i comunicades, d'uns quinze metres de llargària cada una per sis de fons, amb dues plantes.

Tant interessant com la balma són els salts i gorgs que fa la riera, amb grans i capricioses acumulacions de tosca.

Uns cent-vint-i-cint metres camí avall després de la balma, baixem a creuar la riera per sobre del Saltant del Grau. Al marge dret sortim a una pista i, pocs metres més enllà, prenem un camí que baixa a mà esquerra.

Si decidim escurçar l'itinerari, aquesta pista mena als Arbres Blancs.

Saltant del Grau (880m)

Un bonic salt per sobre d'una balma per on passa el camí, de forma que podem veure'n la caiguda pel darrere.

Camí avall atenyem dues bifurcacions una darrera l'altre. La primera és un camí que puja a l'esquerra i ignorem on mena. La segona tampoc és senyalitzada, però anem a l'esquerra a creuar la Rasa del Regatell. El de la dreta baixa a Avià (4).

Poc després de creuar la rasa tornem a trobar una altra bifurcació que per la dreta també mena a Avià. Comencem a guanyar alçària en fort pendent fins a una altra cruïlla de camins on anem a la dreta per camí més planer, revoltant el solell del Serrat Alt.

(4) Retornar per aquest camí és una bona opció havent vist la part més interessant de tot l'itinerari.

Morral de Sobrestrada (998m)

El nom li ve del mas que hi ha al peu. És la primera «Maria». S'alça a sobre el polígon de la Valldan i Avià. És una altra estació de vol amb parapent. La panoràmica és semblant a la de Sant Salvador.

Davallem en fortíssim pendent per un corriol ben fressat pel coster solell del morral fins a sortir sobre el camí entre el mas de Sobrestrada i l'hostal la Roda. No ens queda altre remei que seguir la carretera fins a Avià on hi continuem per carrers paral·lels fins a creuar de nou la Rasa del Grau per un pontarró i retornar al punt de sortida.